

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

8. Quo pacto iusiurandum, quo quis se alteri obligat, interpretari
debeamus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

tura requirit: quo modo etiam legata non dicuntur conditionalia, quia tacite conditiones habeant, quas per se ipsa deposcunt. Dicitur itaque iusurandum cum conditione interpositum, quādo quis iurando promittit conditione expressim adiecta; ut si iurando promittas mihi te daturum centum, si cras pluerit, aut si filius tuus ex Asia saluus redierit. Et huiusmodi iusurandum ante conditionem impletam vim non habet; habet tamen impleta conditione. Hoc autem locum habet, quando totus conditionis eventus impletur: fieri enim potest, ut conditio duas, aut plures partes contineat, ut si iures, Dabo tibi centum, si filius meus ex Asia sanus redierit, non mihi te obligasti, si redierit infirmus. Si tamen iusurandum ob duas causas adhibeatur, vim habebit etiam si vnus tantum illarum effectus acciderit: Ut si iures te Romam iturum, ut fratrem iniustas, & sanctorum Apostolorum lumina venereris, & tua peccata redimas, tamen si frater tuus in Vrbe decesserit, obligatus es Deo ad eundem Romam, quoniam te iureiurando ei obstringisti ob duas causas, quarum altera consistit, & permanet. Animaduertendum est etiam iusurandum cum conditione interponi, siue conditio per particulam, si, siue per particulam, ut, siue per aduerbium, quando, siue per aliquid aliud, quod idem significet, exprimitur: Velut si iures te mihi centum daturum, si filius tuus ex morbo conualuerit, vel quando conualuerit, vel ut conualescat.

Decimo queritur, An iusurandum metu extortum valeat? Hanc questionem diluit l. c. 11. q. 12.

Vndecimo queritur, An matrimonium metu quidem contractum, sed iureiurando firmatum vim habeat? Hanc quoque questionem tractaui, quæst. 17. eiusdem libri, & capit. 12.

Duodecimo queritur, An sponsalia per metu extorta, sed iureiurando firmata subsistant? Ad eam quoque respondi supra dicto lib. 1. c. 9. q. 14.

Decimotertio queritur, An iusurandum per procuratorem, vel nuncium præstari queat? Teste Couarr. in cap. *Quamuis pactum, de pactis in sexto. par. 1. §. 4. num. 7. & 8.* Baldus sentit in feudo, cum quis fidem dat, qua promittit se futurum fidelem ei, a quo feudum accipit, iusurandum per procuratorem adhiberi non posse. At verò communi Pontificij iuris interpretum sententia receptum est, iusurandum interponi posse per procuratorem ad id speciale mandatū habentē, ut colligitur ex cap. *Nullam, de iuram. calumnie in sexto. sic Glossa, ac Doctores; & ex l. 1. §. 1. in fin. de statu Regular. in 6.* Si obijcias; in iusurandi obligatio est persona, quia est vinculum & nexus, qui ex religione manat, ac surgit; ergo nequit per procuratorem, vel nuncium præstari. Respondeo iusurandi vinculo non obligari procuratorem, vel nuncium, qui non suo, sed nomine domini iurat, sed obligari dominum, qui per procuratorem, vel nuncium iusurandum præstat: & proinde iusurandi obligatio non nisi dominum iurantē obstringit, ac tenet. Sed questio est, an iusurandum possit per procuratorem interponi speciale mandatū habentē etiam in ijs causis, in quibus lex proprium iusurandum requirit? Alexander teste Couarr. iura affirmat etiam tunc posse per procuratorem iusurandum præstari. Sed verius est quod docet Couarr. loco citato, quando actus est talis, ut per alium fieri queat, iusurandum potest per procuratorem adhiberi, ut est iusurandum, quo promittitur fidelitas erga alterum: iusurandum, quod in contractu, vel lite interponitur: quando verò contractus est eius conditionis, ut per alium fieri nequeat, non potest iusurandum per procuratorem interponi, etiam si peculiare ad id mandatū habeat: cuiusmodi est iusurandum, quo quis testificari debet: quod proprium esse eius, qui testificatur, necesse est: & de hoc loquitur cap. *Liter. de testibus, ut in eo cap. Abbas, & Petrus Ancharanus tradiderunt.* Item quando lex, vel Canon requirit expressim, ut quis propria manu iuret, siue iusurandum præstet, tunc nemo iure potest per procuratorem, vel nuncium iurare, ut Couarr. testatur.

Cap. VIII.

Quo pacto iusurandum, quo quis se alteri obligat, interpretari debeamus.

Primo queritur, An iusurandum interpretandum sit iuxta iurantis mentem, & sensum, si is, cui iusurandum præstatur, aliter accipiat? Respondeo, ex communi omnium sententia, in foro conscientie semper esse accipiendum iuxta iurantis mentem; ut colligitur ex cap. *Quoniam que. 22. q. 5. & ex Gratiano in c. Qui peierare, eadem causa, & quæst. 5. Ex his omnibus, & ex cap. 1. De iuram. in 6.* In foro tamen iudiciali semper est iudicandum secundum communem sensum, quem reddunt verba ipsa, & secundum vtriusque iuris Regulas, & communem hominum usum, ut constat ex c. *Literis, de sponsalib. & ex l. Liberatorum. §. Quod autem Cassius. ff. De legatis 3. Si queras, quid sit agendum, cum dubitamus, iurauerit necne quis; item cum ambigimus, habuerit necne voluntate sese iureiurando obligandi? Angel. iuram. 5. n. 10. censer, interpretari nos oportere, eum nullo iusurandi vinculo teneri. At Silu. iuram. 4. q. 7. verfic. *Quartum si sumus in dubio, Archid. Abb. & Rosellā sequutus affirmat eiusmodi hominē iusurandum obseruare debere, ne peccati periculo sese obijciat, quamuis si non seruet poena periurij puniendus non sit.**

Secundo queritur, An cū quis mihi imperauerit, ut certū puerulū apponam ad ædes alterius, & ego alteri tradā, ut ipse apponat, iurare tuta conscientia possim me non apposuisse? Quod est querere generaliter, an iusurandum, quo iuramus non fecisse nos aliquid, accipiendum sit in eum sensum, quo is aliquid fecisse censetur, qui non solum verè fecit, sed & qui fieri alteri mandauit hoc est, qui non per se ipsū, sed per alium fecit? Respondeo, iusurandum non solum esse interpretandum secundum communem sensum, quæ verba verè significant, sed etiam secundum communē eum sensum, in quo Canones, Leges, & Iura voces solent accipere: & secundum leges, & Canones aliquis fecisse dicitur, non solum cū per se ipsum verè fecit, sed etiam qui per alium fecit, is enim iuris fictione fecisse censetur. L. 1. §. *Dei esse. ff. De vi, & vi armata, vbi dicitur: Dei esse is etiam videtur, qui mandauit, vel iussit.* Et L. *Itē apud Labeonē, §. Fecisse. ff. De iniurijs. habetur: Fecisse vim conuinci, non tantum is videtur, qui vociferatus est, sed is quoque, qui concitauit alios ad vociferationē, vel qui summus, ut vociferentur.* Hæc ibi

lex. Ideo periurij crimen admittit is, qui puerum ad aedes alterius per alios apposuit, & tamen iuravit se non illum apposuisse.

Tertio queritur, Quid dicendum sit, quando Episcopus aliquis facultatē concessit Clerico, ut absens in studia literarū incumberet, quem absentem ad certū diem redire iussit, Clericus tamen iureiurando creditori suo promiserat non recessurum se, antequā ei debitum solueret: quo pacto eiusmodi Clerici iusiurandū interpretari debeamus? Nam si ad diem Episcopi iussu constitutū non redeat, sui Episcopi præceptū violat: si verò Episcopo parens reuertatur, iusiurandū, quo suo creditori iuravit, non seruat. **Respondeo**, si res alienam contraxit ob aliquid ad literarum studium necessariū: eo ipso videtur sese creditori obligasse, tacito Episcopi consensu: nā vno concessa, cōceditur omnia, sine quibus illud effectū habere non potest. *cap. Præterea, & cap. Prudentiam, de offic. deleg. & L. Ad rem mobilem, & L. Ad legatum, ff. De procuratoribus.* Vnde Clericus de loco recedere iure non potest, proindeque iusiurandū seruare debet. **Secus** esset, si absque permissu Episcopi, ad literarum studia se conferret, aut si absq; necessitate, vel causa legitima debitū contraheret. Idem iuris est, si pater filium absentem reuocet, qui iureiurando creditori promiserat nō recessurum se intra certum tempus. Idem dicendum de famulo, procuratore, & de quolibet alio alterius potestati subiecto. *Angel. iuram. 5. n. 27. Sil. iur. 4. q. 16. ex Ioan. Andr. & Abbate.*

Quarto queritur, Quā ratione iusiurandum, quo alteri fidē damus, interpretari oporteat, si is fidem nobis datam non seruet? De hac questione *Sil. iuram. 4. q. 13. Respondeo cum Abbate in c. Peruenit. 2. de iureiur.* cuius sententia in hac parte est communi consensu recepta: **Quandocumq;** duo iusiurandi vincula, & obligationes ad se inuicem referuntur, si vna desit, altera quoq; finitur, & cessat. Sit exemplū: Iurādo promisi tibi equū, & idcirco tu mihi iureiurando promissisti centū: si ego promissum non seruo, tu quoque ab obligatione liberaris. Et hoc modo intelligitur, id quod habetur in *L. Si conuenierit. ff. Pro socio & cap. Si infidelis. 28. q. 2. & L. Cum proponis. C. De pactis. L. Si infirma. ff. De infirmitate testam.* Idem iuris est quando cumque tibi aliquid sub conditione promisi: ut si tibi me daturum centum promiserim, si Romā ieris, te non eunte nihil dare debeo. **Quando** verò duæ obligationes minimē ad se inuicē referantur, tunc etiā si vna defuerit, non idcirco altera extinguitur: Ut puta ego tibi promisi centū, & tu nō hac de causa, sed simpliciter mihi promissisti quippiā te facturū, etiā si ego non dederim, debes tu id præstare, quod promissisti, quia te mihi simpliciter obligasti. Ex quo perspicitur, quemadmodū interpretari possimus promissiones iureiurando stabilitas, quib⁹ duo homines alter alteri se solent inuicē obligare. Titius (exempli gratia) promittit Caiō, & iureiurando confirmauit se in Religionē ingressurū, si Caius ingrediatur: & Caius itē iurando promittit Titio: se idē facturū, si ipse Titius id fecerit: Vidēdū est tūc, an duæ huiusmodi promissiones, & obligationes ad se inuicē referantur, an nō. Si referantur, vno Religione suscipiente, debet alter quoq; idem efficere

Si minimē, etiā si vnus promissum non præstet: non ob id alter ab obligatione liberatur.

Quinto queritur, An iusiurandum vnus ad hæredem eius, vel successorē transmittatur? **Respondeo** ex communi omnium sententia, quod attinet ad iurantē, iusiurandum ad hæredem, & eius successorem non transire: nam iusiurandum est personæ vinculum, & obligatio, vnde vltra iurantem minimē extenditur. Cives, aut Collegij Canonici iureiurando se, & successores alteri obligarunt, si ij, qui iurarunt, promissum non præstent in periurij crimen incurrunt, successores non item. Sic Ioan. Andr. *cap. vlt. De sepul. & Abb. in c. Veritatis, De iureiur. num. 2. & 3. Couarr. in c. Quamuis de pact. in 6. par. 1. §. 5. num. 4. & 5.* Nihilominus tamē successor, vel hæres potest aliunde obligationē cōtrahere, vt si pater iurādo promittat se aliquid alteri daturū, quod ante mortem præstare non potuit, filius eius iusiurandi vinculo non tenetur, sed ratione rei à patre acceptæ ei obligatur, ita vt dare debeat. Similiter Cives iurarūt se diem certū tanquā festum veneraturos, & seruatuos, successores nullo sunt iusiurandi vinculo adstricti, colere tamē debent illū diem, & vt festum seruare, si vsu, & consuetudine introductū sit, vt tanquā festus dies ille ab omnib. habeatur. Ex his fit, vt quamuis laicus ratione iusiurandi, quo se obstrinxit, cōueniri queat coram Iudice Ecclesiastico, vt definitur in *c. vlt. de foro compet. in 6.* non tamen eius hæres, quia iusiurandū ad hæredem non transit. Item, iuravi non repetiturum me à te certam rē, poterit eam à te meus hæres repetere, quia non iurauit ipse, & poterit eam repetere ab hærede tuo, quoniam ei iusiurandum non præstiterit.

Quod verò attinet ad successorem eius, cui est aliquid iureiurando promissum, iusiurandum ad successores transfertur. Ex quo efficitur, vt quando quis fidem, & obedientiam promittit alteri expresso nomine Dignitatis, in qua est constitutus, aut muneris, & officij, quo fungitur, eo ipso, cæteris in ea Dignitate, & munere succedentibus promississe censeatur. Secus verò est, si promittat expresso tantummodo nomine proprio personæ: tunc enim dēndū fidem, & obedientiā iureiurādo promittere successorī debet.

Quæres, an vt iusiurandum, quod successoribus præstat, illorum gratia adhiberit esse inter præmura, necesse sit, vt iusiurandum præstetur personæ in Dignitate cōstitutæ, & expressē eius successoribus? **Respondeo**, teste Abbate in *c. Veritatis, de iureiur.* Goffr. Hostiensis, & Glossa senserunt non esse gratia successorum interpositum, nisi expressim successores in iureiurādo ponatur in hac formulā. Iuro tibi. N. & tuis successoribus. At verius est quod docuit Abbas, cuius opinio communi consensu est comprobata: si nomen Dignitatis exprimat, siue successorum expressim mentio fiat, siue non, iusiurandum successoribus esse præstitum intelligitur.

Obijcies, quod dicitur in *capite Longinquitate. 12. questione. 2.* libertos Ecclesiæ Pontificis successoribus debere suæ conditionis professionem facere. Ex quo etiam fit, vt successorī feudi, vel emphyteosis directum dominiū habēti feudatarius, & emphyteota iusiurandū præstare debeat.

alioqui periurus non habetur, si debitam pensionem non soluat. **Respondeo**, feudatarium, & emphiteotam iusurandum repetere, & prestare successoribus in dominio feudi, vel emphiteosis, ut recognoscat beneficium feudi, & emphiteosis, & nouum dominum; alioqui necessarium non esset; nam eo ipso, quod iusurandum adhibitum est gratia veteris domini, praestitum quoque non domino censetur.

Sexto quaeritur, An iusurandum interpretari possimus, ita ut sit cum detrimento, & incommodo alterius? **Respondeo** ex communi omnium sententia, minime, ut intelligitur ex cap. *Sicut nostris, de iureiurando*, Siluest. *iuram.* 4. q. 14. qui citat Ioannem Andr. Goffr. Hostien. Tancre. & Glosam. Utamur exemplis. Canonici iurauerunt, si quis eorum crearetur Episcopus, facturum se certum quid, quod cedit in detrimentum eius, quod pertinet ad Episcopi dignitatem: iusurandi vinculo minime tenentur. Idem iuris est, si iurent Cardinales, eum qui ex ipsorum Collegio in Romanum Pontificem fuerit electus, facturum aliquid, quod Pontificiam dignitatem non decet. Idem dicendum, si alter coniux castitatem iurando promittat; exigere enim debitum non poterit, sed reddere tamen debet. Pari ratione, qui alienae est potestati subiectus, si aliquid iurando promittat, quod in eius, cui subest, damnum, & incommodum cedat, vim iusurandi non habet. Item, iurauit non patefacturum arcanum mihi commissum, iureiurando non teneor, si id fuerit alteri noxium; & proinde tuta conscientia patefacere possum ijs, qui prodesse queunt, non obesse. 2. 2. *quest.* 5. *cap. Hoc videtur*. Idem de similibus iudicandum, ut si iurauit me tibi auxilium daturum, quod si dedero, mihi, vel alijs nocebo, non teneor.

Septimo quaeritur, An cum quis iurat seruaturum se statuta certi Collegij, vel comunitatis, iusurandum ad futura quoque statuta protendi censeatur? **Respondeo** ex communi sententia, quam habent Abbas, & ceteri in cap. *Clericus, de iureiurando*, & Siluest. *iuram.* 4. q. 13. si cum iurat, expressim iuret se seruaturum statuta condita, iusurandum ad futura minime trahendum est: si vero simpliciter iuret seruaturum se statuta, aiunt Ioan. Andreas, & alij, iusurandum futura quoque complecti. Sed **verius** est, quod Antonius Butrius, & Abbas tradiderunt, nisi iurantis mens ad futura sese fundat, ac porrigat, iusurandum ea non continere. Nam, ut ait Abbas, iusurandum ob metum, & periculum periurij, & ob detrimentum, quod se qui potest, stricti est iuris, & interpretationis, ita ut non comprehendat id, quod verba late significant. Praeterea, sic iurans, nihil de futuris cogitauit, quae si eius memoria, & cogitationi occurrerent, verisimile est ipsum ea non iuraturum fuisse, cum futura sint nobis incerta, & dubia, & graues, molestos, ac difficiles soleant interdum exitus habere.

Octavo quaeritur, An cum quis iurat se statuta comunitatis seruaturum, ea seruare debeat, si in defuetudine abierint? **Respondeo**, minime; nam iusurandum interpretari nos oportet de statutis, quamdiu fuerint in more posita; at vero in defuetudine tunc abeunt, quando aut tota commu-

nitatis, aut saltem maior pars ea non seruat. **SI ROGES**, quid de ijs iudicandum sit, qui in Collegium, Ciuitatem, aut Communitatem admittuntur, & tamen iurant se statuta seruaturum? **Resp.** eorum iusurandum esse interpretandum eo sensu nimirum, iurare se seruaturum, prout sunt in more posita, hoc est, prout solent a toto Collegio, vel maiori parte seruari.

Nono quaeritur, Quid dicendum sit, quando Titius debitor pecuniae iurauit se Caio creditori eam ad certum diem soluturum; postea vero soluendo non est, an fuerit in iurando periurus? **Respondeo**, si cum iurauit, prauidit se soluendo non fore, periurium admisit; quia promisit iurando, quod facturus non erat, si autem verosimiliter credit se ad praescriptum diem posse promissum exoluere, periurus non fuit: nec tamen modo promissum prestare debet, quia soluendo non est. Siluest. *iurament.* 4. *quest.* 24.

Decimo quaeritur, Quid sit dicendum, quando iurando promisi me tibi daturum decem, & tu mihi alia decem debes, an debeam tibi decem soluere, an vero liceat mihi decem, quae tibi promisi, retinere ob alia decem, quae tu mihi debes? quod est quaerere, fasne sit in iureiurando uti compensatione, siquidem compensatio est quaedam per iuris fictionem debiti solutio: quonia ut dicitur in L. 1. ff. *De compensationibus, compensatio est debiti, & crediti inter se contributio*. Hanc quaestionem late tractat Couarr. in cap. *Quamuis pactum, de pactis* in 6. p. 1. §. 4. num. 9. Dux sunt opiniones: Prima negat licere nobis in iureiurando compensatione uti, eo quod iureiurando obligatus id prestare debeat, ad quod faciendum se alteri iureiurando deuinxit. Sic Abbas in c. *Ad nostram, de iureiur.* in 3. secutus Innocentium, Hostiensem, & Ioannem Andream: immo ait esse Canonici iuris interpretum sententiam. Secunda opinio affirmat, posse nos in iureiurando uti compensatione. Ita Bartolus in L. *Amplius, ff. Rem ratam haberi*, Siluest. *iurament.* 4. q. 27. Tabien. *iurare.* q. 24. sic etiam Bal. Angel. Cuman. Ioan. Faber, Platea: & ipse Abbas sibi contrarius in cap. *Cum dilectus, de ordine cogniti.* & in cap. *Cum inter, de exceptio.* Alex. *consil.* 12. lib. 2. & alij, quos refert Couarr. *loco praedicti*. Quae mihi sententia probabilior apparet. Nam iusurandum, quo tibi promisi me daturum decem, videtur intelligi tacita conditione, si tu mihi alia decem solueris, quae debes. Si tamen me tibi iureiurando obligauerim expressim, & simpliciter ad decem tibi dandum, etiam te nihil mihi soluente, tunc in iureiurando compensatio locum non habet: Et hoc modo intelligitur id, quod colligit prima opinio ex cap. *Ad nostram.* 1. *De iureiurando*.

Vndecimo quaeritur, In quem sensum accipienda sint ea praepcepta, quibus plarunque Praelati multa solent iuratis subditis imperare his verbis: (*Sub poena praestiti iuramenti*) quibus verbis significatur subditos periurij culpam contracturos, nisi imperata exequantur? Hanc quaestionem proponit, & diluit Couarr. in c. *Quamuis de pact.* in 6. p. 1. §. 7. n. 12. *ad fin.* **Respondeo**, huiusmodi praepcepta, siue mandata non esse ita semper accipienda, ut periurij culpa admittatur. Solent enim Academiarum, & Vniuersitatum Rectores saepe praecipere, ut Scholastici certae Congregationi, Missarum

sacrificio, iactura cōcioni, publicæ, & solēni supplicationi intersint sub pena præstici iuramenti. Non est (inquiunt) Maio. 3. d. 39. q. 4. *vers. contra quar. tam conclus. & Couar. loco citato.* Ioan. Driedonium sequuti: verisimile, eorū mentem esse, vt Scholastici periurij sint rei, si mandata non fecerint. Credendum est potius eos hoc tātummodo voluisse, vt Scholastici iusurandum, cuius vinculo sunt adstricti, ad memoriā reuocent, & ne illud contēnendo violēt. Ita vt solūm ij lethali se crimine, & scelere obstringāt, qui sciēter imperanti non parent, quōd iussa despiciant, & negligant.

Duodecimō quæritur, An si duo, vel plures cōpromiserint, vt intra certū diem causā definiatur, & iurauerint se obedituros sentētiæ arbitri delecti, ac deinde compromissi dies prorogetur eorum consensu, iusurandum quoque intelligatur prorogatum, etiā si expressim denuō non iurent? Hanc quæstionē disputat Couar. *in c. 22. us. de pass. p. 1. §. 1. n. 6.* Duz sunt sententiæ: **Prima** censet, eo ipso iusurādū prorogari: vnde si sententiæ non paruerint, periuri censentur. Sic Cardinalis, & quidā alij, quos citat Couar. **Secūda** opinio docet non eo ipso, iusurandum extēdī, nisi de integro repetatur. Ita Sozinus, Baldus, Decius, quos sequitur Couarruias: & hæc sententiā mihi verior apparet, nam ea congruit maximē cum eo, quod definitum est *in cap. Clericus, De iureiuran.* vbi decernit Pontifex, Clericum, qui iurauit se statuta edita in Ecclesia sua seruaturum, promittendo per idem iusurandum statutū postea editum fideliter obseruaturum, licet præstare debuisset promissum, nō tamen vi præstici iurandi ad id fuisse obligatum. Et Abb. Antonius Butrius, & alij ibi annotarunt, iusurandum ad noua, aut futura non protendi. Vnde si famulus cum Domino conuenit, & conuētionem primō iurauerit, & postea id domino exigente iusurādū primū ad alia extenderit, nō extenditur, vt ait Abbas *in cap. Clericus de iureiuran.* Archidiaconū secutus **Item**, si quippiam aliquis domino iurādo dixerit, & deinde aliud per iusurādū antiquū mendaciter affirmauerit, mendax est, periurus non itē, vt idem Abbas ait. Præterea si Notario, vel Iudici debitor facultas, vt instrumentum, vel syngrapham, aut Chirographū extendat ad alia, non, eo ipso, iusurandum ad alia protenditur, licet instrumentum vnā cum iureiurando ad alia trahatur, vt docent Antonius, & Abbas *c. Clericus de iureiuran.* nisi in his omnibus denuō iurauerit, aut nisi ei expressim dicatur, *Iura per primū iusurādū.* hoc est, per formulā in primo iureiurādo cōceptā, aut, *Iura per primū iusurādū,* sicut per sacrā rem, vt ait Abbas *loco citato.*

Decimotertio quæritur, quid dicendum sit, quando Titius debitor iurauit soluturū creditori Caio centū intra mensem, deinde Caius spontē tempus solutioni præstitutum prorogauit, An Titius maneat semper Caio obligatus vi iusurandi primo adhibiti, ita vt si ad tempus prorogatum, non soluat debitum Caio, periurij crimine teneatur? Cardinalis sensit iusurandum non extendi: at Baldus, Felinus, Decius, Iason, quos refert, ac sequitur Couarruias *in cap. quamuis, de pass. in 6. par. 1. §. 1. num. 6.* censent iusurandum prorogari vnā cum solutione debiti ad tempus di-

lati; quoniam licet tempus differatur, eadem tamen manet obligatio, ergo manet eadem vinculi qualitate affecta. nec pro Cardinale facit id, quod dictum est *in c. Clericus*, quoniam ibi solum decernitur, iusurādū antiquum ad alia non trahi: sed in hac causa iusurandum in eadem materia, & obligatione, in qua erat initio interpositum, perseverat.

Decimoquarto quæritur, An interrogatus simpliciter debitor in iudicio, debeat actori centū, & verē debeat quinquaginta, non centū, iure possit negare, centū debere, & an si periurus si totam summam neget? Eadem quæstio est, si de fundo interrogetur, & neget esse suū, cū tamē pars fundi sit ipius, & pars sit actoris: Eadem itidem quæstio est, si rogatus possideat necne domum, neget possidere, eo quod non possideat solus, sed possideat eam vnā cum alio, hoc est, eo quod habeat rem communem, non propriā: De hac quæstione Abbas *in c. 1. de plus petitionibus, uos. 15. Felin. cap. nam concupiscentiam, de constit. Couar. lib. 1. de var. resal. c. 2. n. 5.* Duz opiniones inuenio, vnā est Bartholi *in l. si qui ducenta, §. verum, ff. de reb. iud.* vbi docet iure negare nō posse totū, quod petitur, sed partē cōiteri debere, & partem negare. Bartolū sequuntur Abbas, Felinus, Alex. Aretinus, Alciatus, & alij, quos citat Couar. quia qui negat totum, negat quamlibet eius partem. Altera sententiā docet tua conscientia posse negare totā summā, quæ petitur, etiā si partem debeat: quam sequūtur Speculator, Decius, Crocius, & alij quos refert Couar. & hæc probabilior videtur: quemadmodum, si quis rogetur an comederit in templo, iure potest negare comedisse, quāuis aliquid comederit: quod etiam docet Abbas: sic etiam si rogetur, an debeat viginti, cum solum debeat decem.

Cap. IX.

De iusurandi relaxatione.

Primō quæritur, quomodo iusurandi, quod aliqui est ratū, & firmum, vinculum tollitur? **Resp.** quatuor modis: **Primo** Superioris absolutione: Deinde cōmutatione, sive boni maioris, vel æqualis cōpensatione: **Tertio** remissione creditoris: **Quarto** relaxatione Iudicis.

Secundō quæritur, quæadmodū differant hæc, iusurādū vinculu absoluerē, Remittere, Rescindere, Commutare? **Resp.** pōdeō: Iusurādū dicitur relaxari, aut absolui, vel vt Canonici iuris interpretes, & Theologi loqui solent dispensari, cum eius vinculum dissoluitur, & qui iurauit, eo eximitur, ac soluitur auctoritate Ecclesiastici Magistratus, quem Superiorem passim vocamus, nimirum Romani Pontificis, aut Episcopi, aut alterius Ecclesiastici Præfecti. Commutatū verō iusurādū, cū eius vinculu ex vna materia, & re si bi subiecta in aliam trāsferatur. Tunc autē remittitur, cū tollitur volūtas eius, cuius gratia iureiurando sese aliquis obstrinxit. Vt si iurādo promisi tibi me centum datorum, & tu deinde iusurādū remittas. Rescindi verō, seu etiā Relaxari, hoc est, irritū, & inane reddi, vel vt aiūt veriusq; iuris interpretes, & Theologi, irritari iusurādū dicitur, cū eius vinculu soluitur auctoritate eius in cuius potestate, & dominio est is, qui iurauit